

EMAL

ESCOLA DE MÚSICA I ARTS
DEL LLUÇANÈS

**Protocol per a la detecció, prevenció
i actuació davant l'abús sexual i
l'assetjament**

ÍNDEX

1. PRESENTACIÓ.....	4
2. JUSTIFICACIÓ.....	4
3. OBJECTIUS.....	6
4. ÀMBIT D'APLICACIÓ.....	6
5. PREVENCIÓ.....	7
5.1. Accions preventives.....	7
5.2. Valoració de riscos en el desenvolupament de les activitats.....	8
5.3. Cultura del bon tracte.....	11
6. DETECCIÓ I INTERVENCIÓ.....	12
6.1. La comunicació del cas.....	12
6.1.1. L'escolta activa.....	13
6.1.2. Suport emocional a les persones afectades.....	14
6.1.3. Principis i garanties.....	14
6.1.4. Agents clau de les escoles per atendre els casos d'abús sexual i d'assetjament.....	15
6.1.5. Notificació.....	17
6.1.6. Circuit intern d'intervenció i casuística.....	19
6.2. La intervenció en casos en què la víctima és menor d'edat.....	20
6.2.1. Detecció d'un cas d'abús o assetjament que es produeix fora de l'escola i per part de persones alienes a aquesta.....	21
6.2.2. Detecció dins l'escola o en activitats exteriors organitzades per l'escola.....	22
6.2.2.1. Abusos i assetjament entre menors.....	22
6.2.2.2. Abusos i assetjament per part de l'alumnat adult.....	23
6.2.2.3. Abusos i assetjament per part del personal de l'escola.....	23
6.3. La intervenció en casos en què la víctima és major d'edat.....	24
6.3.1. Detecció d'un abús o assetjament que es produeix fora de l'escola i per part de persones alienes a aquesta.....	25
6.3.2. Detecció dins de l'escola o en activitats exteriors organitzades per l'escola.....	25
6.3.2.1. Casos produïts per menors de catorze anys.....	25
6.3.2.2. Abusos i assetjament per part de l'alumnat adult.....	25
6.3.2.3. Abusos i assetjament per part del personal de l'escola.....	26
6.4. Intervenció quan hi ha una denúncia anònima a través de les xarxes.....	27
6.5. La comunicació externa.....	27
ANNEXOS.....	29
ANNEX 1. Conceptualització de l'abús sexual i l'assetjament.....	29
ANNEX 2. Factors de risc i indicadors per a la detecció dels abusos i l'assetjament.....	32
ANNEX 3. Marc normatiu.....	34
ANNEX 4. Definició i funcions de la figura del coordinador/a de benestar i protecció.....	40

ANNEX 5. Document d'acceptació del protocol.....	42
ANNEX 6. Informe de tipus de recollida d'informació.....	43
ANNEX 7. Notificació de situació de risc o desemparament des de les escoles.....	44
ANNEX 8. Carta de comunicació i denúncia de situació d'abús sexual o d'assetjament.....	45
ANNEX 9. Document de comunicat a la fiscalia.....	46
ANNEX 10. Recursos d'interès.....	47

I. PRESENTACIÓ

L'Escola de Música i Arts del Lluçanès és un centre educatiu i cultural, de titularitat del Consorci del Lluçanès, obert i accessible a tota la ciutadania per tal de democratitzar l'accés a la pràctica i a l'educació musical i artística al territori del Lluçanès sense límit d'edat ni condició social.

En aquest sentit, l'EMAL vetlla per generar espais segurs al seu centre, lliures de qualsevol tipus de violència, des de la cultura del bon tracte, cap a totes les persones que en formen part. El Projecte Educatiu de Centre reflecteix el compromís de l'escola amb el feminisme i els drets del col·lectiu LGTBIQA+, vetllant perquè no hi hagi cap discriminació per raó de gènere ni d'identitat sexual i, a partir d'aquest protocol, ens comprometem també a dur a terme les accions necessàries per reforçar la prevenció, la detecció i establir els canals d'actuació davant de qualsevol situació d'abús o assetjament sexual.

D'aquesta manera l'Escola de Música i Arts del Lluçanès vol reforçar els valors de compromís amb l'entorn social i cultural, la proximitat amb la ciutadania i el foment del respecte i la cohesió social.

El present Protocol per a la detecció, prevenció i actuació davant l'abús sexual i l'assetjament de l'Escola de Música i Arts del Lluçanès sorgeix del Protocol marc per a les escoles municipals de música, dansa i centres de les arts, impulsat per la Diputació de Barcelona i per l'Associació Catalana d'Escoles de Música.

2. JUSTIFICACIÓ

En els darrers anys, la detecció i la denúncia de casos d'abusos sexuals i d'assetjament¹ en la societat i, concretament, en l'àmbit educatiu, ha augmentat i ha fet visible aquesta greu problemàtica que sovint és infravalorada. El fet que afecti la intimitat de la persona i que provoqui sentiments de por, vergonya o, fins i tot, de culpa en la víctima, afegit a la circumstància que, en el cas dels menors, l'agressor pertanyi sovint a l'entorn més proper, encara fan més difícil el seu reconeixement.

Segons els últims estudis, el 17% de la població infantil pateix aquesta situació², molt més habitual en les nenes que en els nens, i el 87% dels abusadors són homes. L'abús sexual infantil no és pas un fenomen recent, és un tipus de maltractament envers la infància que ha estat present en totes les cultures, totes les societats i tots els estrats socioeconòmics. També és remarcable que, en el cas de les dones, les violències sexuals es poden produir tot al llarg del seu cicle vital, i no únicament en la infància. El 40,4% de les dones de més de setze anys afirmen haver patit assetjament sexual en algun

¹ Per agilitzar la lectura del document, es faran servir els termes *abús sexual* i *assetjament* per referir-se a *l'abús sexual*, *l'assetjament sexual* i *l'assetjament per raó de sexe, orientació sexual, identitat i/o expressió de gènere*.

² Liliana Marcos (coord.), *Ulls que no volen veure. Els abusos sexuals a nens i nenes i els errors del sistema*, annex a l'informe *Ojos que no quieren ver*, elaborat per l'entitat Save the Children (www.savethechildren.es).

moment de la seva vida³. Igualment, és important destacar que l'assetjament per raó d'orientació, identitat i expressió de gènere es dona de forma prevalent en l'àmbit educatiu i provoca que dos de cada tres adolescents menors de divuit anys ocultin o dissimulin la seva orientació sexual a l'escola o a l'institut i hi hagin comentaris i conductes negatives en relació a la identitat i expressió de gènere⁴.

L'abús sexual i l'assetjament tenen efectes summament perjudicials per als infants i adults, amb conseqüències psicològiques, emocionals i de salut que poden perdurar al llarg de tota la vida. Vulneren el dret a la llibertat sexual i el respecte a la dignitat, la integritat i el desenvolupament dels nens i nenes. Així ho reconeixen les nombroses lleis que obliguen a garantir-ne la protecció.

Les administracions públiques i, concretament, l'administració local, han de protegir, actuar i, sobretot, desenvolupar accions preventives per evitar l'abús sexual i l'assetjament.

Les escoles municipals de música, dansa i centres de les arts volem ser un agent actiu en el foment d'una educació per a la cura i la prevenció. L'educació artística connecta directament amb les emocions i el cos, amb llenguatges que permeten expressar tot allò que no es pot dir amb paraules. Aquesta particularitat la fa idònia per detectar situacions d'abús i assetjament, ja que l'alumnat hi pot trobar una via per expressar la seva situació. A més, les escoles municipals tenim una dimensió local: participen de la cultura del municipi, per la qual cosa van més enllà de les portes de l'escola i poden ser agents comunitaris clau per a la prevenció i la sensibilització envers l'abús i l'assetjament.

Per ampliar: Annex I. La Conceptualització de l'abús sexual i l'assetjament, pàg 29.

³ Macroencuesta de Violencia contra la Mujer 2019, realitzada per la Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género i presentada el mes de setembre de 2020 (<https://violenciagenero.igualdad.gob.es/violenciaEnCifras/macroencuesta2015/Macroencuesta2019/home.htm>).

⁴ Agència Europea de Drets Fonamentals (FRA), informació recollida i analitzada pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya a l'informe Tipus d'assetjament per motius d'orientació afectivosexual, identitat de gènere o expressió de gènere <http://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/assetjament-escolar-persones-lgbti/documents/homofobia-transfobia.pdf>

3. OBJECTIUS

Els objectius generals del Protocol són:

1. Crear una estratègia de prevenció i sensibilització que ajudi a erradicar els abusos sexuals i els assetjaments a l'Escola de Música i Arts del Lluçanès.
2. Dotar d'uns circuits d'intervenció àgils en casos d'abusos sexuals i assetjaments a l'Escola de Música i Arts de Lluçanès.
3. Promoure la cultura de la cura i el bon tracte a l'Escola de Música i Arts de Lluçanès.

Objectius específics que es pretenen aconseguir són:

1. Protegir de possibles situacions d'abús sexual i d'assetjament tots els participants en les activitats de l'escola, incloent-hi el personal laboral i els professionals que participen i treballen en les activitats.
2. Fomentar la implementació de mesures de prevenció i sensibilització a l'escola.
3. Facilitar el procés de detecció de les situacions d'abús sexual i assetjament.
4. Establir canals de comunicació, notificació i intervenció davant d'indicis de situacions d'abús sexual i assetjament.
5. Assegurar que en la comunicació i la notificació es garantirà la protecció dels menors d'edat i la dignitat de les persones afectades, ja siguin alumnat, professorat o altres professionals que treballen a l'escola.

4. ÀMBIT D'APLICACIÓ

El Protocol és aplicable a totes les accions que passen o han passat a dins de qualsevol dels espais on es fan classes per part de l'EMAL i a totes les accions que passen o han passat a fora però en nom de l'escola.

El Protocol serà accessible per a tot l'equip educatiu que ja està treballant i col·laborant en les activitats, i per a aquells professionals que s'incorporin a l'equip de l'EMAL. Un cop assabentats del contingut del Protocol, s'haurà de signar per duplicat el document d'acceptació vegeu l'annex 5, pàg 42 i retornar-lo signat a Direcció.

També caldrà el coneixement i l'acceptació del Protocol per part de les entitats contractades que realitzin les seves activitats a l'Escola de Música i Arts del Lluçanès.

5. PREVENCIÓ

Aquest protocol inclou mesures de prevenció i sensibilització a partir d'una revisió de tota la cultura de centre per a poder actuar de manera proactiva.

Aquesta mirada des de la prevenció i la sensibilització permet fer visible la problemàtica i crear un clima de confiança que faciliti que l'alumnat pugui demanar ajuda, si és necessari, i obtenir una resposta adequada per part del personal, ja que aquest haurà incorporat el treball d'aquesta problemàtica dintre de les seves funcions.

Per tal de sensibilitzar la comunitat educativa de l'EMAL i el seu entorn es farà difusió dels protocols, formació, visibilització dels telèfons i serveis d'atenció a les víctimes, creació de campanyes comunicatives, cartells informatius, etc., que també poden actuar com a mesura dissuasiva per als abusadors i assetjadors.

La prevenció es dona en tres nivells:

Prevenció primària: detecció de factors de risc. Consisteix en la revisió de totes les accions que realitzem a l'escola per tal de detectar on hi pot haver riscos, tant a nivell arquitectònic com a nivell relacional, i en la creació d'una guia de situacions de risc amb alternatives preventives.

Prevenció secundària: detecció i tractament primerenc. Es tracta de la primera atenció, quan es recull la informació sobre un cas, actuant sempre amb el màxim de cura i oferint un espai de seguretat a la persona afectada.

Prevenció terciària: tractament de les víctimes i el seu entorn. Les escoles de música, dansa i centres de les arts, no tenen competència en aquesta categoria de prevenció, però és molt important saber que aquest tipus de vivències tenen conseqüències que poden requerir l'assessorament i la intervenció d'experts en aquestes temàtiques.

5.1. Accions preventives

L'EMAL desenvolupa una cultura de centre basada en el bon tracte i la cura dels altres entesa com el respecte a la diversitat i a les necessitats de cadascuna de les persones que participen en les activitats, per tal que l'escola sigui un centre segur i de confiança on els abusos i els assetjaments no tinguin cabuda i on les persones se sentin lliures d'expressar els seus neguits, un espai d'escolta que faciliti també la detecció de casos externs.

Aquesta cultura de centre incorpora les següents accions preventives per tal de dificultar l'aparició de conductes d'abús sexual i assetjament. Es tracta d'accions que tenen a veure amb l'organització del centre, és a dir, una normativa i unes actuacions clares que permetin reduir els riscos:

- Selecció de personal: incloure la possibilitat de demanar referències.
- Contractacions d'empreses i persones externes: incloure la possibilitat de demanar referències i el certificat de delictes de naturalesa sexual.
- Obligatorietat de signar el document d'acceptació del protocol a totes les persones que vinguin a l'escola dins de l'horari escolar.
- Actualitzar les Normes d'Organització i Funcionament de Centre (NOFC) i el Projecte Educatiu de Centre (PEC).
- Posar en coneixement de tot el personal les NOFC i el Protocol de prevenció.
- Recordar periòdicament el reglament intern.
- Reduir les situacions de risc en les activitats i en els espais (revisió arquitectònica i relacional)⁵.
- Sensibilitzar i formar tot el personal en la detecció de situacions d'abús i assetjament sexual o assetjament per raó de gènere o d'expressió de gènere.
- Identificar les situacions d'abús i assetjament sexual o assetjament per raó de gènere o d'expressió de gènere.
- Crear mecanismes públics de comunicació de situacions d'abús o assetjament per a l'alumnat i el personal de l'escola (bústia física i adreça electrònica).
- Crear circuits àgils i obligatoris de comunicació en cas d'indicis o sospites.
- Informar la direcció davant de qualsevol indicatiu o sospita d'abusos, assetjament sexual o assetjament per raó de gènere o expressió de gènere.
- Definir la persona referent del Protocol dins del centre, que tindrà la funció d'investigar els possibles casos.
- Aplicar el Protocol d'actuació definit en aquest document, en cas de sospita o queixa fonamentada⁶.
- Crear l'equip d'assessorament i seguiment del Protocol.
- Dedicar un plafó específic al Protocol en un lloc visible, amb informació sobre l'existència del Protocol, el nom de la persona referent, les formes de violència sobre les quals actuarà i els diferents mitjans previstos per informar de possibles casos, així com el circuit d'actuació definit en el Protocol.
- Revisió bianual del protocol.

5.2. Valoració de riscos en el desenvolupament de les activitats

Després d'haver analitzat les potencials situacions de risc que es poden donar en el marc de l'escola i de les seves activitats, definim les següents accions preventives.

⁵ Anàlisi detallat a l'apartat 5.2. *Valoració de riscos en el desenvolupament de les activitats*, pàg. 8.

⁶ Per a més informació, veure l'apartat 6. *Detecció i intervenció*, pàg. 12.

Pel que fa a les activitats:

Activitats	Situació de risc	Accions preventives
Classes individuals	Situació de relació individual i íntima en espais tancats. Hi pot haver risc si es genera una relació inadequada o es fa servir per aconseguir informació personal de l'infant.	Intentar que no es realitzin en espais totalment tancats i sense visió des de l'exterior (porta amb vidre o finestres).
Concerts i actuacions	Implicació de personal extern a l'escola. Poc control de l'accés de persones.	Tenir a l'alumnat agrupat amb supervisió.
Classes obertes	Moviment de persones per l'escola.	Tenir coneixement de qui vindrà. Realitzar una inscripció a l'activitat.
Tallers	Implicació de personal i alumnat eventual. Espais que no són propis de l'escola.	Establir canals de comunicació àgils amb l'escola. Valoració prèvia dels espais.
Fotos, vídeos i xarxes	Que el professorat tingui fotografies o vídeos de l'alumnat. Possibilitat d'amistat per xarxes socials entre un professor/a o un altre membre del personal del centre, i un adolescent o jove, o entre els mateixos grups d'iguals. El risc es genera si es fa un mal ús de la informació compartida.	Respectar els drets d'imatge i fer ús, sempre que sigui possible, de càmeres del centre educatiu. Evitar que els infants facin un ús personal dels seus telèfons a les escoles i plantejar-se l'ús de les xarxes com a eina de treball i difusió, no de contacte personal amb un adolescent o jove. Una bona prevenció també passa per educar en les xarxes socials i la intimitat.
Trucades o whatsapps a adolescents	En els grups, l'ús del telèfon com a eina de comunicació és habitual. Aquest contacte no s'ha de donar per parlar de temes no relacionats amb l'activitat. Contacte directe entre el professor/a i el menor.	Minimitzar l'ús de trucades i whatsapps, fent servir sempre que sigui possible les vies de comunicació de l'escola (mail i telèfon). En cas dels grups de whatsapp, fer-ne ús només per les activitats del grup.

		Propiciar comunicacions grupals millor que comunicacions bilaterals.
Sortides	Espais exteriors. Interacció amb persones alienes al centre.	Tenir suficient personal de suport i una bona organització prèvia.
Activitats amb pernoctació	Es pot donar un apropament inapropiat. Dormir amb famílies d'acollida.	Informar a les famílies com es faran aquestes pernoctacions.

Pel que fa als espais:

Espai	Situació de risc	Accions preventives
Fàbrica Vella (Alpens)	Accessos no visibles i/o controlables.	Tancar totes les portes menys de la sala. Deixar els vidres descoberts (sense baixar les cortines).
SATI (Alpens)	El W.C. és a fora la classe, però dintre el vestíbul. No hi ha mai ningú més. No hi ha visibilitat des de l'exterior.	Deixar la porta de la classe oberta quan es va al W.C. Fer finestres (parets i portes de les aules).
Telecentre (Santa Eulàlia de Puig-oriol)	El W.C. es troba a la planta inferior, i la porta principal sempre està oberta. Poca visibilitat des de l'exterior.	Per anar al W.C. s'hi ha d'anar tots junts fins al lavabo i entrar un per un. Portes amb finestres.
Escola Els Roures (Sant Feliu Sasserra)	Diversos accessos a l'aula.	Tancar les portes que donen a l'exterior i deixar obertes les que donen al pati.
Escola Terra Nostra (Olost)	No hi ha situació de risc.	
Local Social (Sant Martí d'Albars)	No hi ha situació de risc.	
Escola de música Josep Cirera (Prats de Lluçanès)	La porta principal està oberta, en alguns moments mentre el professorat està a classe sense control d'entrada i sortida.	Instal·lació d'una càmera. Avisar a les famílies que no es poden controlar mentre s'esperen.
Escola Lluçanès (Prats)	L'escola queda oberta, i tant l'espai	Per anar al W.C. s'hi ha d'anar

de Lluçanès)	d'espera com el W.C. queden a fora de l'aula sense control.	tots junts fins al lavabo i entrar un per un. Avisar a les famílies que no es poden controlar mentre s'esperen.
Casal del jovent (Prats de Lluçanès)	Compartir espai amb una altra activitat.	Tenir informació de les activitats que es realitzen mentre hi som. Vetllar per la bona comunicació entre l'EMAL i el tècnic/a de joventut.
Escola Heurom (Perafita)	En ser una activitat dintre de l'horari lectiu, el responsable de l'activitat és l'escola de primària.	Aplicar el seu protocol.

5.3. Cultura del bon tracte

El pas següent en la creació d'una cultura de centre respectuosa i amb tolerància zero enfront dels abusos i l'assetjament és instaurar una cultura del bon tracte i de la cura de les persones.

Ser ben tractats és un dret que tenim tots i, especialment, en el cas dels infants, aquest dret ha de ser respectat tant pels pares i mares com pel professorat i el conjunt de la comunitat.

Principis per al bon tracte envers l'alumnat per part de l'educador o educadora:

- Establir relacions afectives, d'acceptació incondicional, empatia, suport i respecte.
- Facilitar models de relació sans amb coherència educativa, marcant límits i alhora acceptant crítiques i postures divergents.
- Aportar suport i control, amb confiança en les possibilitats de cada individu i respecte cap a les diferències individuals.
- Fomentar relacions de confiança en les quals la comunicació sigui oberta. D'aquesta manera, l'alumne se sentirà confiat per explicar qualsevol actitud, comportament o comentari dels companys, d'altres educadors o d'adults que el molestin o el facin sentir incòmode.
- Controlar els comportaments mitjançant intervencions inductives consistents i corregir el comportament inadequat amb mètodes o estratègies clars, raonables i respectuosos.
- Ensenyar les normes i les regles que modulen els comportaments dins de l'àmbit de l'educació artística des d'un marc de relacions afectuoses, recordades i reforçades de forma natural i quotidiana.

- Orientar les famílies cap a pautes educatives de coneixement i acceptació dels propis fills i filles.

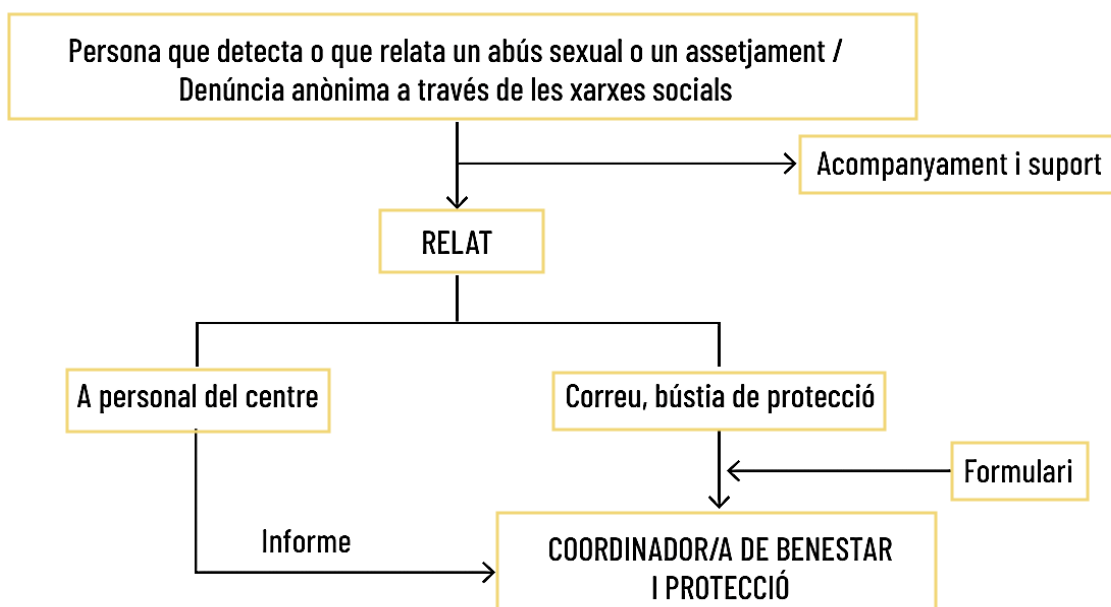
6. DETECCIÓ I INTERVENCIÓ

6.1. La comunicació del cas

Totes les persones que col·laboren en l'educació de l'alumnat de l'escola tenen l'obligació de protegir-los dels abusos sexuals i de l'assetjament. Això implica comunicar aquestes situacions, encara que només siguin sospites, seguint el circuit intern de comunicació. Cal assegurar-se que cap cas queda sense ser atès de la manera adequada.

La detecció d'una situació pot venir de diferents parts:

- **De la persona que ha patit la situació d'abús sexual o assetjament.** Aquesta pot relatar la seva vivència de manera directa parlant amb un adult de referència, o bé fer servir els mitjans de comunicació que l'escola hagi establert per a aquest efecte.
- **D'una tercera persona que conegui el cas,** ja sigui un amic o amiga de la persona afectada o un professor o professora que hagi presenciado alguna conducta o hagi sentit alguna conversa que pugui fer pensar en una situació d'abús sexual o d'assetjament.
- **D'una informació anònima** o un comunicat que arribi a través dels mitjans de comunicació o a través de xarxes socials...

Per facilitar el relat de la situació d'abús sexual o assetjament per part de la víctima, el centre ha de crear la figura del coordinador/a de benestar i protecció —una persona de referència per rebre i escoltar aquests casos— vegeu l'annex 4, pàg. 40 . També es pot posar a disposició de l'alumnat una bústia electrònica, és a dir, una adreça electrònica que gestionarà de manera confidencial, no anònima, el coordinador o coordinadora de benestar i protecció.

Així mateix, es pot incloure al lloc web de l'escola un formulari específic per explicar situacions d'abús sexual o assetjament, que es pot descarregar per qualsevol persona de l'escola i adjuntar al correu electrònic vegeu l'annex 6, pàg. 42 .

Tenint en compte totes les precaucions envers aquests casos pel que fa a la discreció necessària i al dret de preservar la intimitat de les persones afectades, és important fer visibles tot tipus d'assetjaments i prendre mesures coherents amb la cultura del centre, basada en el bon tracte i en la tolerància zero davant de qualsevol tipus d'abús sexual, d'assetjament sexual o d'assetjament per raó de sexe, per orientació sexual o per identitat o expressió de gènere, per tal que aquests actes no quedin impunes i que hi hagi una resposta contundent per erradicar-los de les escoles municipals de música, dansa i centres de les arts.

6.1.1. L'escolta activa

Quan una persona que ha patit un abús sexual o un assetjament relata el que ha viscut, és molt important que la persona que la rep sigui capaç de fer-li saber que té el seu suport, ja que està comprovat que el suport inicial pot ser un factor clau per a la recuperació de la víctima.

Respostes adequades

- Creure la persona que ho explica
- Mantenir la calma
- Aclarir-li que el responsable és l'adult, la persona de més edat o, en tot cas, la persona que hagi exercit la violència
- Fer-li saber que se'n sortirà
- Assegurar-se que no ha patit lesions físiques
- Fer-li sentir orgull per haver-ho explicat
- Ajudar la víctima a acceptar els sentiments
- Expressar afecte
- Protegir

Respostes inadequades

- Negar l'abús
- Culpar la víctima
- Reaccionar amb alarma
- Posar l'accent en el nou estatus de persona abusada o persona assetjada
- Sobreprotegir la víctima

A vegades, la detecció es basa en una sospita i uns indicis, i no es té clar si la informació de què es disposa és suficient o conclouent. En aquests casos, es pot recórrer a l'aplicació de suport per a la

presa de decisions o el Mòdul de Suport a la Gestió del Risc de la DGAIA⁷, un simulador d'accés lliure que permet valorar la situació i ajuda a prendre decisions.

6.1.2. Suport emocional a les persones afectades

Les escoles municipals de música, dansa i centres de les arts han de ser espais protectors i segurs. Des del primer moment de la revelació dels fets, cal tractar les persones afectades amb respecte i confidencialitat.

Si la persona afectada necessita més suport emocional, l'escola ha de posar-se en contacte amb els serveis municipals que la puguin atendre, així com amb la seva família. Es pot contactar amb el Servei d'Intervenció Especialitzada en violència masclista, els centres de salut mental infantojuvenil o per a adults, els serveis socials o entitats socials que es dediquin a aquestes temàtiques.

En cas de derivació a serveis socials i a centres de suport, cal treballar de manera coordinada i tenir pautes comunes per tractar les persones afectades.

Si els professionals de l'escola necessiten assessorament i contenció emocional, es recomana buscar personal extern que pugui realitzar aquesta funció.

6.1.3. Principis i garanties

Davant la revelació o detecció d'un possible cas d'abús sexual o assetjament s'ha d'actuar tenint en compte aquests principis:

- **Principi de mínima intervenció necessària.** Les persones afectades que relatin una situació d'abús sexual o assetjament no han de ser entrevistades des de l'escola en cas de delicte. D'altra banda, si els fets explicats no són constitutius de delicte, les persones afectades no han de ser entrevistades per més d'una persona. En tot cas, cal evitar la victimització secundària⁸.
- **Principi de discreció i confidencialitat.** La situació detectada no s'ha de difondre a tota l'escola, sinó que cal garantir la protecció de la intimitat de la persona afectada. Es recomana que, per preservar la confidencialitat, des del moment en què es conegui el cas, la persona o

⁷ Aplicatiu de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA), a http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/infancia_i_adolescencia/proteccio_a_la_infancia_i_ladol_escencia/maltractaments_dinfants_i_adolescents/registre_unificat_de_maltractaments_infantils_rumi

⁸ Segons Save the Children, «Les debilitats i errades del sistema jurídic repercuteixen en una revictimització del menor que ha patit abusos sexuals. La victimització primària és una conseqüència derivada del delicte. La persona sent que es vulneren els seus drets com a persona i per això assumeix el rol de víctima. La victimització secundària (o revictimització) és la resposta que dona el sistema a una víctima. Aquesta resposta fa que la persona revisqui la situació traumàtica i torni a assumir el paper de víctima. Aquesta vegada no és només víctima d'un delicte, sinó també de la incomprensió del sistema». Save the Children, «Revictimización. ¿Qué es y qué sucede en el caso de los abusos a menores?», <https://www.savethechildren.es/actualidad/que-es-revictimizacion>.

les persones responsables de la gestió assignin codis alfanumèrics identificatius tant a la persona suposadament assetjada com a la suposadament assetjadora, per tal de preservar-ne la identitat. Les dades resultants de la intervenció —l'informe o expedient— han de ser considerades d'alta confidencialitat i, per aquesta raó, s'han de seguir les normes sobre protecció de dades.

- **El principi de transparència.** Sens perjudici del principi de discreció, cal comunicar informació i oferir acompanyament a les persones afectades i a les seves famílies.
- **Diligència i celeritat.** La investigació i la resolució s'han de completar en el mínim temps possible, respectant-ne les garanties. Es recomana que la durada màxima de tot el procés sigui de vint dies laborables, ampliable, en cas necessari, a trenta.
- **Tracte just.** El procediment ha de garantir l'audiència imparcial i un tracte just a totes les persones implicades. Totes les persones que intervinguin en el procediment han d'actuar de bona fe en la recerca de la veritat i l'esclariment dels fets.
- **Protecció davant de possibles represàlies.** Totes les persones implicades en el procediment han de tenir garanties que no patiran discriminació ni represàlies per la participació en els processos de comunicació o denúncia d'una situació d'assetjament. En els expedients personals només s'han d'incorporar els resultats de les denúncies investigades i provades, que es mantindran a l'expedient durant els cinc anys següents a la data de la resolució de la denúncia.
- **Mesures preventives o cautelars.** Un cop interposada la queixa o denúncia, s'ha de separar la víctima del presumpte agressor, i modificar les condicions de l'ensenyament o de la prestació dels serveis.
- **Col·laboració.** Totes les persones que siguin citades en el transcurs de l'aplicació d'aquest procediment tenen el deure d'implicar-s'hi i de prestar la seva col·laboració.
- **Dret a la informació.** Totes les persones implicades tenen dret a la informació sobre el procediment, els drets i deures, quina fase s'està desenvolupant i, segons en qualitat de què hi participen (persones afectades, testimonis, persones denunciades), del resultat de les fases

6.1.4. Agents clau de les escoles per atendre els casos d'abús sexual i d'assetjament

Per poder dur a terme les accions que es desprenen del coneixement d'una situació d'abús sexual o d'assetjament, cal que les escoles municipals de música, dansa i centres de les arts comptin amb una estructura que permeti actuar seguint tots els principis explicats anteriorment.

Coordinació de benestar i de protecció

La Llei orgànica de protecció integral a la infància i l'adolescència davant de la violència (LOPVI) vegeu l'annex 4, pàg. 40 crea la figura del coordinador o coordinadora de benestar i protecció en els centres educatius⁹.

La persona que dedica part de la seva jornada laboral a aquesta funció té la formació necessària per seguir les indicacions d'aquest Protocol. El seu perfil ha de ser el d'una persona amb capacitat d'escoltar i de prendre decisions, que sap propiciar la confiança de l'alumnat per tal que pugui apropar-s'hi en cas necessari. Accedirà a aquesta funció de manera voluntària, en virtut de les seves capacitats i el seu interès per afrontar aquestes situacions. En cas que ningú s'hi presenti, serà la direcció del centre la que decidirà la persona indicada.

El coordinador o coordinadora de benestar i protecció es donarà a conèixer com a tal a tota la comunitat educativa i durà a terme accions proactives per tal que sigui reconegut com un referent en l'aplicació d'aquest Protocol.

Les seves funcions en temes referents a casos d'abusos sexuals o d'assetjament es descriuen en la llei abans esmentada. Les principals són:

- Rebre les comunicacions del personal.
- Reunir-se amb la direcció per tal d'iniciar les actuacions protectores si fos necessari.
- Convocar la Comissió de Seguiment.
- Assegurar-se que s'informa les famílies de la incorporació d'aquest Protocol.
- Assessorar l'escola i donar-hi suport pel que fa a circuits, àmbit judicial, coordinacions amb serveis externs, etc.
- Tenir la informació necessària dels Serveis Socials del municipi i dels recursos d'atenció en casos de violència masclista i LGTBI-fòbia.
- Ajudar en la presa de decisions en casos d'indícis de situacions abusives o d'assetjament que puguin patir els alumnes.
- Acompanyar la direcció en el procés d'informació i notificació de les situacions d'abús sexual o d'assetjament.
- Consensuar la informació que es traspasa a les famílies en les situacions de crisi.
- Gestionar el flux d'informació amb l'exterior, especialment amb els mitjans de comunicació.
- Fer un seguiment dels casos notificats.
- Redactar un informe anual de les intervencions realitzades.
- Assegurar-se que les noves incorporacions reben el Protocol i signen l'acceptació.
- Fer propostes de formació sobre aquesta temàtica al personal docent, les famílies i l'alumnat.

⁹ Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant de la violència. Article 35. Coordinador o Coordinadora de benestar i protecció vegeu l'annex 3, pàg. 34.

Comissió de Seguiment

Ha d'estar integrada pel coordinador o coordinadora de benestar i protecció, i dues persones més, que decidirà l'escola (entre elles, algú de l'equip directiu), assegurant la paritat. La renovació de la Comissió de Seguiment es realitzarà a proposta de l'equip directiu, després d'un període de quatre anys, i es renovarà com a màxim el 50 % de la Comissió.

La Comissió es reunirà, com a mínim, un cop al llarg del curs escolar (preferentment, al llarg del primer trimestre). Les persones que la integrin es convertiran en els referents per al Protocol.

Tindrà les funcions següents:

- Encarregar-se del seguiment, l'avaluació i la difusió del Protocol. Vetllar pel compliment i la plena efectivitat dels principis, les garanties, els drets i les obligacions establerts en el Protocol, valorar-ne l'efectivitat i incorporar-hi les novetats legislatives, si escau.
- Vetllar perquè tot el personal de l'escola estigui format i informat en referència a aquesta temàtica.
- Rebre comunicacions i notificacions de casos d'abús sexual o assetjament, acordar mesures cautelars i resoldre els procediments que es portin a terme segons el que s'estableix en el Protocol.
- Realitzar un informe anual dels casos notificats. Revisar la memòria del curs escolar anterior.
- Revisar els casos notificats i/o detectats.
- Avaluar el funcionament del circuit intern de comunicació.
- Pensar l'estratègia de recollida i emmagatzematge d'informació, tenint en compte la normativa vigent sobre la protecció de dades.
- Impulsar, juntament amb el coordinador o coordinadora de benestar i protecció, les accions preventives establertes en aquest document.
- Proporcionar assistència i assessorament a les persones que puguin estar patint una situació d'assetjament.
- Buscar assessorament extern, si fos necessari, tant per a qüestions de procediment com per a la contenció de la situació a nivell emocional.
- Proposar a la direcció sancions o l'obertura d'expedients disciplinaris, si escau.
- Activar recursos i equipaments de suport del municipi, si fos necessari.
- Demanar l'acompanyament dels seus serveis jurídics i recursos humans, o la col·laboració de Serveis Socials, si escau.

6.1.5. Notificació

La notificació a les administracions públiques en els casos d'abusos sexuals i d'assetjament només és obligatòria quan les víctimes siguin menors d'edat, ja que en la nostra responsabilitat s'inclou la protecció del menor.

La LOPIVI¹⁰ regula l'obligació de comunicació¹¹ en casos de violència que puguin estar vivint els infants i adolescents que assisteixen a les escoles municipals de música, dansa i centres de les arts. La llei estableix un deure genèric, que afecta tota la ciutadania, de comunicar de manera immediata a l'autoritat competent l'existència d'indis de violència exercida sobre nens, nenes o adolescents. Aquest deure de comunicació és més exigent per a aquells col·lectius que, per raó del seu càrrec, professió, ofici o activitat, tenen encomanada l'assistència, la cura, l'ensenyament o la protecció de persones menors d'edat: personal qualificat dels centres sanitaris, centres escolars, centres d'esport i oci, i establiments en els quals resideixin habitualment nens, nenes o adolescents. En aquests supòsits, s'estableix l'obligació per part de les administracions públiques competents de facilitar mecanismes adequats de comunicació i intercanvi d'informació.

En tot cas, la llei garanteix la protecció i la seguretat de les persones que compleixen amb el seu deure de comunicació de situacions de violència, amb l'objectiu d'incentivar el compliment d'aquest deure.

També és important recordar **l'obligació d'informar les famílies**¹².

En cas que el relat d'un menor d'edat pugui ser constitutiu de delictes, s'ha d'obrir i posar en marxa el protocol extern, el Protocol d'ensenyament sobre maltractaments¹³ o el d'assetjament entre iguals¹⁴, per tal de notificar a les autoritats pertinents els fets coneguts. En aquelles situacions en què el relat d'un major d'edat pugui ser constitutiu de delictes, s'ha d'instar la víctima o la persona que ho hagi comunicat que sigui ella qui notifiqui aquest fet. També podrà fer-ho l'escola si té el consentiment de la persona adulta.

En tots els casos d'abusos sexuals o d'assetjaments, s'ha d'iniciar el Protocol intern que estableix les normes d'actuació per a l'extinció de la conducta, les mesures que prendrà l'escola i la possible reparació.

¹⁰ Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència, títol II, articles 15 a 20.

¹¹ En termes jurídics, el concepte de comunicació és sinònim de notificació. En aquest apartat es parlarà de comunicar els fets a les administracions públiques (notificar i, si fos necessari, denunciar).

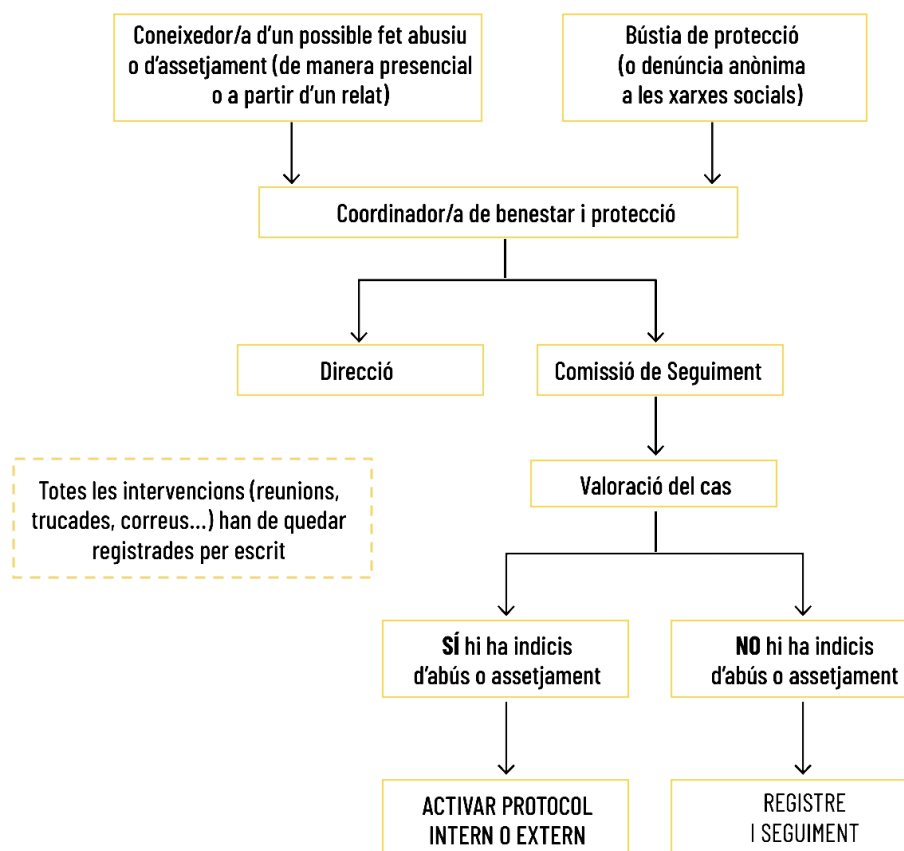
¹² La direcció del centre educatiu informarà la família de l'infant o adolescent de les actuacions que s'estiguin realitzant, d'acord amb l'apartat 9.2.3. del Protocol d'actuació entre els departaments de Treball, Afers Social i Famílies, i el d'Ensenyament, per a la prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu, de juliol de 2016.

¹³ Protocol d'actuació entre els departaments de Treball, Afers Social i Famílies, i el d'Ensenyament, per a la prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu, de juliol de 2016.

¹⁴ Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals, de juliol de 2019. Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació.

<http://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/assetjament-ciberassetjament-entre-iguals/index.html>

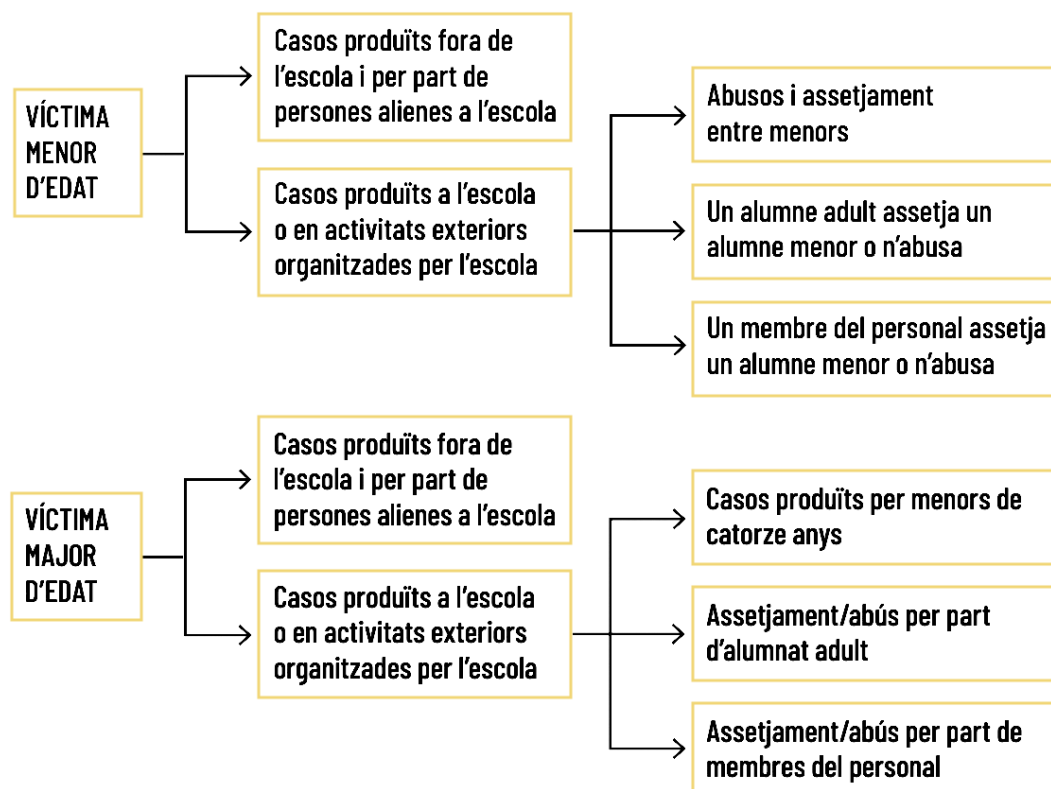
6.1.6. Circuit intern d'intervenció i casuística

Les pautes a seguir en el procés d'intervenció en cada cas venen determinades per la diversa casuística que es pot donar segons l'edat de la víctima i de l'agressor, i segons que sigui alumnat o bé personal laboral/subcontractat/voluntariat.

També s'hi han inclòs **les situacions que es donen fora de l'escola** i que no estan relacionades amb cap activitat d'aquesta, **per tal de potenciar la funció educativa i de cura de les escoles, la seva dimensió comunitària i el seu caràcter municipal**, que permet activar els equipaments i serveis de suport existents al territori.

Casuística

6.2. La intervenció en casos en què la víctima és menor d'edat

En els casos en què la víctima sigui una persona menor d'edat, se seguiran les directrius que marquen els protocols externs següents:

- Protocol de detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu, signat pels departaments d'Ensenyament i Benestar Social el juliol de 2016.
- Protocol marc d'actuacions contra el maltractament a infants i adolescents de Catalunya. Juliol 2017.
- Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals. Juliol 2019.

En els supòsits d'assetjament, si es considera que el fet pot constituir un delictes d'odi, la denúncia la pot interposar una tercera persona, tot i que no és fàcil que aquestes conductes siguin considerades delictes d'odi perquè aquests es caracteritzen per ser conductes motivades per prejudicis contra una o diverses persones pel fet de pertànyer a un determinat grup social¹⁵.

¹⁵ Article 510.1 del Codi Penal: «Els qui incitin a la discriminació, a l'odi o a la violència contra grups o associacions, per motius racistes, antisemites o altres motius referents a la ideologia, la religió o les creences, la

La denúncia és una simple comunicació a les autoritats competents, sense més intervenció en el procediment. A més de la denúncia, però, hi ha la possibilitat d'intervenir en un procediment judicial penal amb assistència lletrada. Ho pot fer la víctima o persona perjudicada pel delicte (acusació particular), o bé una persona física o jurídica no directament perjudicada pel delicte (acusació popular). L'acusació popular la poden presentar les institucions i té certes limitacions: hi ha d'haver un procediment penal iniciat, és a dir, una tercera persona o organisme no pot incoar un procediment penal i està obligada a pagar una fiança, que és retornada un cop finalitzat el judici oral¹⁶. No hi ha cap impediment legal perquè les escoles, els ajuntaments o la mateixa Diputació de Barcelona es personin com a acusació popular en un procediment penal, al marge de l'obligació de denunciar.

6.2.1. Detecció d'un cas d'abús o assetjament que es produeix fora de l'escola i per part de persones alienes a aquesta

Quan es té coneixement d'una situació d'abús o assetjament d'un menor que pot ser constitutiva de delicte i que es produeix en l'àmbit familiar o en l'entorn de confiança, s'ha de comunicar a qualsevol d'aquestes entitats:

- Direcció General d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència (DGAIA)
- Fiscalia de Menors
- Telèfon Infància Respon (116 111) del Departament de Drets Socials

Si és evident que s'ha produït un abús sexual, la direcció de l'escola es posarà immediatament en contacte amb l'hospital de referència de la zona per tal de prendre les mesures que corresponguin i traslladar l'infant o adolescent al centre hospitalari. Cal comunicar aquesta contingència a les entitats abans esmentades i a la família.

Si la família és protectora, es pot deixar a les seves mans el fet de posar la situació en coneixement de l'administració judicial. L'escola pot acompanyar-la en el procés.

Si la família es nega a prendre decisions adreçades a la protecció dels infants i adolescents, la direcció de l'escola la informarà igualment de la seva obligació de posar en coneixement de l'administració judicial els fets de què es coneixedora.

situació familiar, la pertinença dels seus membres a una ètnia o raça, el seu origen nacional, el seu sexe, orientació sexual, malaltia o minusvalidesa, han de ser castigats amb pena de presó d'un a tres anys i multa de sis a dotze mesos».

¹⁶ La legislació catalana, concretament l'article 45 de la Llei 5/08 per erradicar la violència masclista, preveu la possibilitat que la Generalitat es personi en les causes penals per violència masclista en el casos de mort o lesions greus de dones, amb recomanació que es compti amb el consentiment de la dona víctima o de la seva família.

6.2.2. Detecció dins l'escola o en activitats exteriors organitzades per l'escola

6.2.2.1. Abusos i assetjament entre menors

En el cas que la situació d'abús sexual s'hagués produït entre dos infants o adolescents, la part de notificació i d'atenció a la víctima seria la mateixa. Hi ha, però, una segona part, també molt important, que té a veure amb l'atenció que se li ha de donar a la persona infractora. En el moment en què qualsevol membre de la comunitat educativa és coneixedor d'un fet abusiu entre dos infants o adolescents, ha de posar aquest fet en coneixement al coordinador/a de benestar i protecció o a la Comissió de Seguiment del Protocol, que comunicarà a la direcció del centre perquè informi les famílies dels fets ocorreguts. La Comissió haurà d'engagar les actuacions que consideri oportunes, tenint en compte les normes internes i els drets i deures de l'alumnat.

Si les famílies no volen fer la notificació, se'ls informarà que el centre té l'obligació de fer-ho, ja que és coneixedor d'un possible delicte, i obrirà el Protocol extern.

En aquest punt, és bàsic conèixer i reconèixer quines conductes són normals des d'un punt de vista evolutiu i quines són abusives. Per tant, queda clara la importància de la formació en el personal que treballa amb nens, nenes i adolescents.

Per poder intervenir amb el menor infractor, s'ha de notificar aquesta situació i, si és necessari, denunciar-la. **A partir dels catorze anys, un infant té responsabilitat penal,**¹⁷ la qual cosa vol dir que, si la situació abusiva es produeix entre un menor i un major de catorze anys, se segueix el mateix circuit que amb un adult, i es pot interposar una denúncia a la policia, que la tramitarà i la passarà a la Fiscalia de Menors. A partir d'aquí, la denúncia seguirà el seu curs.

Quan l'autor sigui menor de catorze anys no se li exigirà responsabilitat penal davant dels fets, sinó que el Ministeri Fiscal el remetrà a l'entitat pública competent en matèria de protecció de menors per tal de valorar la seva situació i promoure, si escau, les mesures de protecció necessàries.

Per tant, per poder evitar la cronificació d'una conducta abusiva i que comportarà problemes legals en el futur, i poder donar atenció al menor infractor, és important que els fets abusius es notifiquin. D'aquesta manera, s'iniciarà un treball amb el menor per tal d'evitar futures situacions abusives.

La Comissió de Seguiment farà les entrevistes i recollirà la documentació per emetre un informe. Si es considera que no hi ha assetjament, es prendran mesures per reforçar la prevenció. Si en l'informe s'estableix que sí hi ha assetjament, es treballarà amb l'alumne o alumna que assetja i amb el que pateix l'assetjament, i es poden valorar mesures preventives i educatives entre els dos alumnes. També es treballarà amb el grup classe, si fos necessari, i amb les famílies.

Es registraran totes les accions i se'n farà un seguiment. Finalment es farà una avaluació de tot el procés seguit.

¹⁷ Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

6.2.2.2. Abusos i assetjament per part de l'alumnat adult

La informació arribarà al coordinador o coordinadora de benestar i protecció, que n'informarà la direcció i convocarà la Comissió de Seguiment.

Si la informació fa referència a un delictes, la intervenció és la mateixa que s'ha explicat en casos de persones de l'entorn de confiança. Cal informar la família del menor d'edat per tal que pugui emprendre les mesures legals que consideri oportunes. Per tant, totes les mesures explicades en els apartats anteriors tenen validesa, però tant si és un fet delictiu com si no ho és (per tant, en el cas d'altres tipus d'assetjaments), també s'han de prendre **mesures relatives a l'expedient educatiu**.

Una vegada que la informació del possible abús sexual o assetjament arriba a la Comissió de Seguiment, aquesta iniciarà el procediment següent:

- Obtenir la informació que necessiti per emetre un informe: informació documental, entrevistes a possibles testimonis... (ara bé, en cas d'abús sexual no s'entrevistarà l'infant o adolescent). S'hi dedicaran vint dies laborables, prorrogables a trenta.
- Si la resolució de l'informe és positiva, és a dir, si es verifica que hi ha assetjament, s'inicia la tramitació de l'expedient disciplinari, que pot incloure l'expulsió de l'escola.
- Tant si la resolució de l'informe és positiva com si és negativa, s'hauran de prendre mesures preventives educatives que afavoreixin la cultura de la cura i el bon tracte a l'escola.

6.2.2.3. Abusos i assetjament per part del personal de l'escola

La informació arribarà al coordinador o coordinadora de benestar i protecció, que n'informarà la direcció i convocarà la Comissió de Seguiment.

Si la informació fa referència a un delictes, la intervenció és la mateixa que s'ha explicat en els casos d'abusos a menors per part de persones adultes de l'entorn de confiança. Cal informar la família del menor d'edat per tal que pugui emprendre les mesures legals que consideri oportunes, i aplicar les mesures explicades en els apartats anteriors.

Ara bé, tant si es tracta d'un fet delictiu com si no (per tant, en cas de tota mena d'abusos i assetjaments), també s'han de prendre **mesures relatives a la relació laboral i de comunicació a la comunitat educativa**. Com a mínim, cal informar de l'obertura del Protocol, per detectar si hi ha més alumnes que puguin haver patit la mateixa situació.

Una vegada que la informació del possible abús sexual o assetjament arriba a la Comissió de Seguiment, aquesta iniciarà el circuit següent:

- Obtenir la informació que necessiti per emetre un informe: informació documental, entrevistes a possibles testimonis... (ara bé, en cas d'abús sexual no s'entrevistarà l'infant o adolescent). S'hi dedicaran vint dies laborables, prorrogables a trenta.
- Informar el departament de recursos humans de l'Ajuntament.

- Informar l'empresa responsable de la persona denunciada, si fos el cas.
- Apartar la persona denunciada de les activitats de l'escola, en cas que sigui una persona voluntària.
- Prendre mesures cautelars i/o preventives respecte de la persona denunciada segons el nivell de risc que hi pugui haver per a la persona assetjada. Aquestes mesures poden anar des del canvi d'activitat o apartar la persona de funcions docents fins a la suspensió de l'activitat docent.
- Si la resolució de l'informe és positiva, és a dir, si es verifica que hi ha assetjament, s'iniciarà la tramitació de l'expedient disciplinari en cas que es tracti de personal funcionari; si es tracta de personal laboral, s'ha de posar en coneixement de la Inspecció de Treball de Catalunya¹⁸.
- Tant si la resolució de l'informe és positiva com si és negativa, s'hauran de prendre mesures preventives educatives que afavoreixin la cultura de la cura i el bon tracte a l'escola.
- Fixar reunions informatives amb les famílies dels infants afectats.

6.3. La intervenció en casos en què la víctima és major d'edat

En els casos en què la víctima sigui una persona major d'edat se seguiran les directrius relatives a la normativa existent.

En els supòsits d'assetjament, si es considera que el fet pot constituir un delicte d'odi, la denúncia la pot interposar una tercera persona, tot i que no és fàcil que aquestes conductes siguin considerades delictes d'odi perquè aquests es caracteritzen per ser conductes motivades per prejudicis contra una o diverses persones, pel fet de pertànyer a un determinat grup social.

La denúncia és una simple comunicació a les autoritats competents, sense més intervenció en el procediment. A més de la denúncia, però, hi ha la possibilitat d'intervenir en un procediment judicial penal amb assistència lletrada, bé per part de la víctima o persona perjudicada pel delicte (acusació particular), o bé per part d'una persona física o jurídica no directament perjudicada pel delicte (acusació popular). L'acusació popular la poden presentar les institucions i té certes limitacions: hi ha d'haver un procediment penal iniciat, és a dir, una tercera persona o organisme no pot incoar un procediment penal i està obligada a pagar una fiança, que és retornada un cop finalitzat el judici oral. **No hi ha cap impediment legal perquè les escoles, els ajuntaments o la mateixa Diputació de Barcelona es personin com a acusació popular en un procediment penal, al marge de l'obligació de denunciar.**

¹⁸ Les actuacions de la Inspecció de Treball només són aplicables al personal laboral de les administracions públiques. Les conductes d'assetjament per relació funcional o estatutària estan excloses de la Inspecció de Treball.

6.3.1. Detecció d'un abús o assetjament que es produeix fora de l'escola i per part de persones alienes a aquesta

Si un alumne o alumna major d'edat relata una situació d'abús sexual o d'assetjament que està vivint fora de l'escola i per part de persones externes a aquesta, aquesta informació es farà saber al coordinador o coordinadora de benestar i protecció, que li proporcionarà informació de serveis municipals o d'altres tipus on pugui rebre assessorament o atenció.

6.3.2. Detecció dins de l'escola o en activitats exteriors organitzades per l'escola

6.3.2.1. Casos produïts per menors de catorze anys

La informació arribarà al coordinador o coordinadora de benestar i protecció, que n'informarà la direcció i convocarà la Comissió de Seguiment.

Si el fet és un delicte, els menors de catorze anys són inimputables, però s'ha d'informar els pares del menor d'edat dels fets i també iniciar el procediment per fer arribar aquesta informació a la Fiscalia i, al seu torn, a la DGAIA, que podrà oferir ajuda psicoterapèutica al menor.

Si la víctima forma part del personal de l'escola, s'activarà el Protocol de Recursos Humans de l'Ajuntament. També s'hauria d'obrir un expedient disciplinari al menor.

6.3.2.2. Abusos i assetjament per part de l'alumnat adult

La informació arribarà a la Coordinació de benestar i protecció, que informarà a Direcció i convocarà la Comissió de seguiment.

Quan el fet que relata la persona major d'edat és constitutiu de delicte, s'aconsellarà a aquesta persona la interposició d'una denúncia en seu judicial. Aquests tipus de delictes només els pot denunciar la persona implicada o el seu representant legal.

Sigui un fet delictiu o no (per tant, en cas d'altres tipus d'assetjaments), també s'han de prendre mesures a nivell d'expedient educatiu.

Una vegada la informació del possible abús sexual o assetjament arriba a la Comissió de seguiment, se seguirà el següent circuit:

- Recavar la informació que necessiti per emetre un informe (informació documental, entrevistes a possibles testimonis...). S'hi dedicaran 20 dies laborables, prorrogables a 30 dies.
- Si la resolució de l'informe és positiu, és a dir, si es verifica que existeix assetjament, s'iniciarà la tramitació de l'expedient disciplinari que pot incloure l'expulsió de l'Escola.

- Tant si la resolució de l'informe és positiva com si és negativa, s'hauran de prendre mesures preventives educatives que afavoreixin la cultura de la cura i el bon tracte a l'escola.
- Si la víctima es personal de l'Escola, s'activarà el Protocol de Recursos Humans de l'Ajuntament.

6.3.2.3. Abusos i assetjament per part del personal de l'escola

La informació arribarà a la Coordinació de benestar i protecció, que informará a Direcció i convocarà la Comissió de seguiment.

Quan el fet que relata la persona major d'edat és constitutiu de delictes, s' aconsellarà a aquesta persona la interposició d'una denúncia en seu judicial. Aquests tipus de delictes només els pot denunciar la persona implicada —o el seu representant legal.

Sigui un fet delictiu o no (per tant, en cas d'altres tipus d'assetjaments), també s'han de prendre **mesures a nivell de relació laboral i de comunicació a la comunitat educativa**. Com a mínim cal informar de l'obertura del Protocol, per si hi ha més alumnes que puguin haver patit la mateixa situació.

- Una vegada la informació del possible assetjament arriba a la Comissió de seguiment, se seguirà el següent circuit:
- Recavar la informació que necessiti per emetre un informe (informació documental, entrevistes a possibles testimonis...). S'hi dedicaran 20 dies laborables, prorrogables a 30 dies.
- Informar al departament de Recursos Humans responsable de la contractació del personal de l'escola i s'activarà el protocol intern.
- Informar a l'empresa responsable de la persona denunciada, si fos el cas.
- Apartar la persona denunciada de les activitats de l'escola, en cas que sigui una persona voluntària.
- Prendre mesures cautelars i/o preventives amb la persona denunciada segons el nivell de risc que pugui existir per a la persona assetjada. Aquestes mesures poden ser des del canvi d'activitat, a ser apartat de funcions docents i fins a suspensió de l'activitat docent.
- Si la resolució de l'informe és positiu, és a dir, si es verifica que existeix assetjament, s'iniciarà la tramitació de l'expedient disciplinari en cas que es tracti de personal funcionari, mentre que si es tracta de personal laboral es posarà en coneixement de la Inspecció de Treball.
- Tant si la resolució de l'informe és negativa com positiva, s'hauran de prendre mesures preventives i educatives que afavoreixin la cultura de la cura i el bon tracte a l'escola.

6.4. Intervenció quan hi ha una denúncia anònima a través de les xarxes

Si apareixen en xarxes socials denúncies anònimes sobre una situació d'abús sexual o d'assetjament amb personal de l'escola, el coordinador o coordinadora de benestar i protecció, conjuntament amb la direcció de l'escola, intentarà per tots els mitjans de què disposi posar-se en contacte amb la persona que denuncia, per tal d'oferir-li el suport i l'atenció que necessiti i, si es verifica la situació d'abús sexual o assetjament, començar les accions previstes en aquest Protocol.

És important passar de la denúncia anònima a conèixer quines són les persones implicades en els fets, ja que si no es té el nom de la persona afectada no es podrà iniciar cap mena de procediment.

Si el fet crea alarma social dintre de l'escola i hi ha comentaris i queixes a les aules, s'ha de passar per les diferents classes i explicar el que s'està fent al respecte. Cal donar a l'alumnat l'opció de donar el seu parer i escoltar totes les interpretacions dels fets perquè, d'aquesta manera, hi ha la possibilitat de recollir noves queixes i conèixer quin tipus de conductes es produïen a les aules.

Si els fets denunciats són antics i els relaten exalumnes, s'activarà el Protocol com en tots els casos explicats en què hi ha personal de l'escola implicat.

Se n'informarà al departament de Recursos Humans, responsable de la contractació del personal de l'escola.

6.5. La comunicació externa

Davant d'una situació de crisi derivada d'un possible abús sexual o assetjament ocorregut a l'escola que generi **alarma social**, caldrà seguir un Protocol de comunicació específic:

1. L'equip directiu, juntament amb el coordinador o coordinadora de benestar i protecció i la Comissió de Seguiment, convocarà una reunió de claustre, en la qual s'informarà el personal de la situació en què es troba l'escola i es comunicarà que s'iniciaran les accions pertinents. Es demanarà que no busquin més informació i que no facin comentaris sobre aquest tema.
2. Juntament amb el departament de Recursos Humans, al qual ja s'haurà comunicat l'assumpte en els casos en què estigui implicat personal de l'escola, i al qual s'haurà demanat assessorament, es decidirà com se n'informarà els pares del nivell educatiu en el qual s'han produït els fets.

3. Es convocarà una reunió informativa amb les famílies o les persones adultes de l'escola. S'hi explicaran les accions dutes a terme i s'escoltaran les demandes de les famílies i de l'alumnat adult.
4. Es convocarà una reunió de contenció amb les famílies i l'alumnat adult, realitzada per una persona externa a l'escola, en cas necessari. A aquestes reunions hi assistirà l'equip directiu i el coordinador o coordinadora de benestar i protecció.
5. El professorat informarà els infants sobre l'estat de la qüestió, sense donar detalls ni de les accions ni dels fets ocorreguts.
6. Si la premsa se'n fa ressò, l'escola escollirà un portaveu i buscarà quina serà la millor manera de relacionar-se amb els mitjans (comunicat, intervenció...), assessorada per l'equip de comunicació de l'Ajuntament.

ANNEXOS

Els següents annexos estan extrets del document marc: Protocol per a la detecció, prevenció i actuació davant l'abús sexual i l'assetjament a les escoles municipals de música, dansa i centres de les arts, impulsat per l'Àrea d'Educació, Esports i Joventut en el marc de la Xarxa d'Escoles Municipals de Música i Arts, amb la col·laboració de l'Associació Catalana d'Escoles de Música i Àrea d'Igualtat i Sostenibilitat de la Diputació de Barcelona.

ANNEX I. Conceptualització de l'abús sexual i l'assetjament

Per tal de prevenir i detectar les situacions d'abús o d'assetjament, i així oferir una atenció adequada i, a la vegada, actuar per erradicar aquestes situacions, en primer lloc cal reconèixer i diferenciar els comportaments susceptibles de formar part d'aquesta problemàtica.

L'abús sexual cap a infants es defineix com a tota activitat sexual imposada per un adult a un nen o nena en contra de la qual aquest té dret a la protecció legal i social. També es consideren abús les activitats sexuals imposades per un infant a un altre si el primer és considerablement més gran que la víctima o utilitza la força, amenaces o altres mitjans de pressió. Les activitats sexuals entre infants no es consideren abús sexual quan superen el límit d'edat establert per l'Estat per a les activitats sexuals consentides (a l'Estat espanyol són setze anys)¹⁹.

L'abús sexual cap a persones adultes es defineix com una activitat sexual entre dues o més persones sense el consentiment d'una d'elles i sense utilitzar la violència o la intimidació. Aquesta activitat es pot produir amb contacte físic o sense, i en el cas dels infants s'ha de tenir clar que, per la seva edat i el moment evolutiu en què es troben, no tenen capacitat suficient per donar el seu consentiment. L'abús sexual és un acte que atempta contra la llibertat sexual i és, per tant, un delicte contra la llibertat sexual²⁰.

L'assetjament sexual es defineix com qualsevol comportament verbal o físic no desitjat i d'índole sexual que tingui com a objectiu atemptar contra la dignitat i la llibertat d'una persona o crear-li un entorn hostil, intimidatori, degradant, ofensiu o molest, o que produeixi aquest efecte²¹.

L'assetjament per raó de sexe és qualsevol comportament manifestat en virtut del sexe d'una persona amb el propòsit d'atemptar contra la seva dignitat i de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu, o que produeixi aquest efecte²².

¹⁹ Convenció sobre els Drets de l'Infant, UNICEF. Observacions Generals del Comitè dels Drets de l'Infant. Observació general núm. 13: «Dret de l'infant a no ser objecte de cap mena de violència». <http://oped.educacion.uc.cl/website/images/disponibles/UNICEF-ObservacionesGeneralesComiteDerechosNino.pdf>

²⁰ Art. 181 del Codi Penal.

²¹ Article 5 tercer b) Llei 17/20, de 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/08, del dret de les dones a erradicar la violència masclista.

²² Article 7.2 de la Llei orgànica 3/2007 per a la igualtat efectiva de dones i homes.

L'assetjament per raó de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere és qualsevol comportament basat en l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere d'una persona que tingui la finalitat d'atemptar contra la seva dignitat o la seva integritat física o psíquica, de crear-li un entorn intimidador, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest, o bé que provoqui aquest efecte (Llei 11/2014).

Moltes d'aquestes violències es donen a causa de l'asimetria de poder, un poder que es pot basar en la diferència d'edat o en la desigualtat per motius de gènere, posició social o jerarquia.

En el cas de les escoles de música, dansa i centres de les arts, aquesta asimetria també es pot produir per l'admiració cap a una persona que és capaç d'expressar-se de manera artística i virtuosa, i que esdevé el mirall de moltes persones que voldrien estar a prop de la figura admirada.

L'asimetria en el món educatiu és necessària. Les persones que es fan càrrec de l'alumnat tenen una responsabilitat que les situa en una posició superior (pel fet de tenir més responsabilitat) respecte de l'alumnat. El problema apareix quan la persona responsable aprofita aquest poder per apropar-se a un alumne amb motivacions no adequades i li fa creure que estan en les mateixes condicions, és a dir, que són iguals, «col·legues», i que, per tant, les demandes sexuals es fan en igualtat de condicions. Això produeix confusió en l'alumne, que pot arribar fins al punt de donar el seu consentiment a participar en les conductes sexuals demandades. És important entendre que, quan s'aprofita el poder per manipular i, fins i tot, fer xantatge emocional, ja no es pot parlar de consentiment, sinó de superioritat manifesta que coarta la llibertat de la víctima²³: l'agressor representa una figura d'autoritat en la qual es confia i a la qual s'ha de respectar i obeir.

D'altra banda, actualment, les xarxes socials s'han convertit en un mitjà de comunicació bàsic en les relacions socials i, per tant, en un espai en el qual es poden produir situacions d'abús sexual i d'assetjament. Aquestes situacions tenen unes característiques pròpies que s'han de conèixer, i també plantegen grans dificultats en la detecció i en la revelació, sovint a causa de la vivència de culpa de la persona que està sent assetjada.

Exemples de conductes d'assetjament sexual

- Bromes sexuals ofensives i fora de lloc en un ambient educatiu
- Comentaris sobre fantasies sexuals
- Comentaris sobre el cos de l'altra persona fent referència a atributs sexuals
- Apropiament físic no desitjat i intencional
- Contacte intencional
- Demanda de favors sexuals
- Invitacions persistents a quedar-se a soles o a sortir encara que la persona hagi mostrat disconformitat

²³ Article 181.3 Codi Penal.

- Utilització de les xarxes socials amb enviament de notes i imatges de contingut sexual

Exemples de conductes d'assetjament per raó de sexe

- Bromes ofensives
- Aïllament
- Ridiculització i menyspreu de les habilitats i les capacitats per raó de sexe

Exemples de conductes d'assetjament per raó de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere

- Bromes ofensives
- Aïllament
- Ridiculització i menyspreu de les habilitats i les capacitats per raó d'orientació sexual, identitat o expressió de gènere
- Assetjament actiu, de persecució física
- Assetjament a través de les xarxes

ANNEX 2. Factors de risc i indicadors per a la detecció dels abusos i l'assetjament

No hi ha un perfil específic de la víctima de l'abús sexual o l'assetjament: qualsevol persona pot ser-ho. Tanmateix, es poden identificar una sèrie de factors de risc:

Gènere	Edat	Discapacitat	Altres factors de risc
<p>L'abús sexual té a la base les desigualtats de gènere i l'exercici de poder i dominació patriarcal. Les dones i les nenes tenen més probabilitat de ser víctimes que els homes i els nens.</p> <p>Les nenes pateixen més abusos sexuals en l'entorn familiar, i els abusos acostumen a durar més temps.</p> <p>Els nens acostumen a patir els abusos en els entorns de confiança, i es descriuen també més casos d'abusos entre iguals.</p>	<p>Les nenes tenen més probabilitat de patir abusos amb menys edat, una circumstància relacionada amb el fet de patir abusos en l'entorn familiar.</p> <p>Entre els set i els dotze anys és quan s'inicien la majoria dels abusos sexuals infantils.</p> <p>En l'adolescència apareix un altre tipus d'abús sexual i d'assetjament: el que es produeix a través de les xarxes socials.</p>	<p>Hi ha més prevalença d'abús sexual cap als infants amb discapacitat física, psíquica o sensorial.</p> <p>La seva vulnerabilitat augmenta a causa de l'alt nivell de dependència, de les dificultats en la comunicació i del fet que molts dels indicadors de patir violència són compatibles amb la mateixa discapacitat, cosa que en dificulta la detecció.</p>	<p>Hi ha altres factors de risc que no tan sols afecten els infants, sinó que poden tenir incidència en qualsevol edat i, per tant, afectar persones adultes.</p> <p>Escasses habilitats de comunicació, dificultats comunicatives, discurs incoherent, dificultat idiomàtica.</p> <p>Falta d'assertivitat i submissió.</p> <p>Història familiar d'abús.</p> <p>Experiència anterior d'abús.</p>

Les situacions d'abús sexual i d'assetjament també es poden detectar a través dels símptomes i les conseqüències que provoquen. En la majoria dels casos, es tracta d'experiències traumàtiques que, en el cas dels infants i adolescents, poden interferir en el seu desenvolupament i solen repercutir negativament en el seu estat físic i psicològic. Les seqüeles psicològiques que acostumen a acompanyar la vivència de l'abús sexual són freqüents i diverses, i en moltes ocasions perduren en el temps. Aquests solen ser els símptomes a curt termini:

Emocionals	Físics	Conductuals
Culpa i vergonya	Insomni	Consum de tòxics i alcohol
Baixa autoestima	Trastorns alimentaris (anorèxia, bulímia, etc.)	Conductes d'autolesió Risc de suïcidi
Síntomes depressius	Pèrdua del control d'esfínters (en el cas dels infants)	Risc de prostitució
Trastorn d'estrès posttraumàtic	Dolor abdominal	Baix rendiment acadèmic
Por generalitzada	Lesions en la vulva o anus, etc.	Excessiva curiositat sexual
Ansietat		Retraïment
Inseguretat		Masturbació compulsiva
Retraïment social		Conductes exhibicionistes
Conductes antisocials		
Problemes d'identitat sexual		

Les seqüeles sovint s'arrosseguen fins a l'edat adulta. És habitual trobar en l'àmbit de salut mental persones adultes que van ser víctimes d'abusos sexuals en la seva infància, i que presenten símptomes importants directament relacionats amb aquelles situacions: depressió, ansietat, baixa autoestima, sentiments de culpa i vergonya, estigmatització, trastorn límit de la personalitat, sentiments d'abandó, problemes en les relacions interpersonals, aïllament, dissociació, dificultats en la maternitat i la paternitat, consum de tòxics, prostitució, fòbies, problemes amb la sexualitat, dolors crònics, etc.

ANNEX 3. Marc normatiu

ÀMBIT DE LA INFÀNCIA

DOCUMENTACIÓ INTERNACIONAL

Convenció sobre els Drets de l'Infant. Un dels punts més rellevants d'aquesta convenció és que els infants deixen de ser objectes passius que necessiten cures i caritat per passar a ser considerats éssers humans amb un conjunt de drets.

Espanya va ratificar la Convenció el 1990 i, per tant, és d'obligat compliment per part del Govern espanyol, però la Convenció també defineix les obligacions i responsabilitats d'altres agents, com ara pares i mares, professorat, professionals de la salut, investigadors i els mateixos infants.

Per ajudar a la interpretació i aplicació dels drets de la infància segons la Convenció sobre els Drets de l'Infant, s'han redactat les Observacions Generals²⁴, que connecten aquest marc de dret internacional amb realitats educatives, sanitàries, jurídiques i socials que concerneixen els infants i els adolescents.

Les observacions generals més rellevants en la protecció de la infància són:

- **Observació general núm. 12. Dret de l'infant a ser escoltat.** En aquesta observació general es plantegen dos aspectes molt importants en la protecció de la infància entesa de manera àmplia: d'una banda, s'estableix el dret a la participació, i de l'altra, s'estableix com s'ha d'escoltar la infància en processos d'investigació o judicials. Aquesta observació general posa les bases per a les bones pràctiques relatives a les entrevistes forenses o judicials i, per tant, és aplicable a la pràctica dels professionals que treballen amb infància i adolescència quan són receptors de revelacions de situacions de desprotecció.
- **Observació general núm. 13. Dret de l'infant a no ser objecte de cap tipus de violència.** Es remarca que tota forma de violència contra els infants és inacceptable, encara que sigui lleu. La freqüència, la gravetat del mal i la intenció de causar mal no són requisits previs de les definicions de violència. Així mateix, es reforça la idea que la violència cap a la infància també té un component de gènere.
- **Observació general núm. 14. Dret de l'infant al fet que el seu interès superior sigui una consideració primordial.** Aquest dret té una triple conceptualització. a) Com a dret substantiu: el dret de l'infant al fet que el seu interès superior sigui una consideració primordial que s'avalui i es tingui en compte quan es sospesi diferents interessos per prendre una decisió sobre una qüestió debatuda, i la garantia que aquest dret es posarà en pràctica sempre que s'hagi d'adoptar una decisió que afecti un nen, una nena o un adolescent. b) Com a principi jurídic interpretatiu fonamental: si una disposició jurídica admet més d'una interpretació, es triarà la interpretació que satisfaci de manera més efectiva l'interès superior

²⁴ <https://www.unicef.org/UNICEF-ObservacionesGeneralesDelComiteDeLosDerechosDelNino-WEB.pdf>

de l'infant. c) Com a norma de procediment: sempre que s'hagi de prendre una decisió que afecti un infant en concret, un grup d'infants concret o els infants en general, el procés d'adopció de decisions haurà d'incloure una estimació de les possibles repercussions (positives o negatives) de la decisió en l'infant o els infants interessats.

Altres documents fonamentals per garantir la protecció dels drets dels infants són el Conveni per a la protecció dels infants contra l'explotació i l'abús sexual (conveni de Lanzarote)²⁵ i el Conveni sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica (conveni d'Istanbul)²⁶.

DOCUMENTACIÓ ESTATAL

Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant de la violència (LOPVI)²⁷

És primordial conèixer aquest text, ja que té repercussió directa en l'àmbit educatiu, com a gran agent protector de la infància. A l'efecte d'aquesta llei, s'entén per violència tota acció, omissió o tracte negligent que priva les persones menors d'edat dels seus drets i el seu benestar, que amenaça el seu desenvolupament físic, psíquic o social ordenat o hi interfereix, amb independència de la forma i el mitjà de comissió, inclosa la realitzada a través de les tecnologies de la informació i la comunicació, especialment la violència digital. En tot cas, s'entendrà per violència el maltractament físic, psicològic o emocional; els càstigs físics, humiliants o denigrants; el descuit o tracte negligent; les amenaces, injúries i calúrnies; l'explotació, les agressions i els abusos sexuals; la corrupció; l'assetjament escolar; l'assetjament sexual; el ciberassetjament; la violència de gènere; la mutilació genital; el tràfic d'éssers humans amb qualsevol fi; el matrimoni infantil; la pornografia no consentida o no sol·licitada; l'extorsió sexual, i la difusió pública de dades privades, així com la presència de qualsevol comportament violent en l'àmbit familiar.

Aspectes fonamentals:

- Fixa els drets dels nens, nenes i adolescents enfront de la violència: dret a la informació i l'assessorament, a l'atenció integral, a intervenir en el procediment judicial i a l'assistència jurídica gratuïta.
- Estableix l'obligació de la comunicació de les situacions de violència. En aquest sentit, s'estableix un deure genèric, que afecta tota la ciutadania, de comunicar de manera immediata a l'autoritat competent l'existència d'indicis de violència exercida sobre nens, nenes o adolescents. Aquest deure de comunicació es configura d'una manera més exigent per a aquells col·lectius que, per raó del seu càrrec, professió, ofici o activitat, tenen encomanada l'assistència, la cura, l'ensenyament o la protecció de persones menors d'edat:

²⁵ <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2010-17392>

²⁶ https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2014-5947

²⁷ https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2021-9347

personal qualificat dels centres sanitaris, centres escolars i centres d'esport i oci, i establiments en els quals resideixin habitualment nens, nenes o adolescents. En aquests supòsits, s'estableix l'obligació de les Administracions Públiques competents de facilitar mecanismes adequats de comunicació i intercanvi d'informació.

- Obliga a dotar els nens, nenes i adolescents dels mitjans necessaris i accessibles perquè siguin els mateixos nens, nenes i adolescents víctimes de violència o que hagin presenciat una situació de violència els que puguin comunicar la situació de manera segura i fàcil (per exemple, mitjançant el Telèfon de la Infància).
- Apunta el deure de comunicació de l'existència de continguts a Internet que constitueixen una forma de violència o abús sobre nens, nenes o adolescents, siguin o no constitutius de delictes, atès que l'àmbit d'Internet i les xarxes socials és especialment sensible a aquest efecte.
- Garanteix la protecció i la seguretat de les persones que compleixen amb el seu deure de comunicació de situacions de violència, amb l'objectiu d'incentivar el compliment d'aquest deure.
- En l'àmbit educatiu, de l'oci i de l'esport, s'estableix la necessitat de comptar amb protocols d'actuació davant d'indicis d'assetjament escolar, ciberassetjament, assetjament sexual, violència de gènere, suïcidi, autolesió i qualsevol altra forma de violència, i també comptar amb un coordinador o coordinadora de benestar i protecció als centres educatius o un delegat o delegada de protecció en el cas de l'oci i l'esport, una figura que ha d'assessorar i ajudar per al funcionament correcte d'aquests protocols.
- Marca l'exigència del requisit de no haver comès delictes contra la llibertat o indemnitat sexuals o de tràfic d'éssers humans per desenvolupar activitats que suposin contacte habitual amb persones menors d'edat. A fi d'ampliar la protecció, s'estén l'obligació d'acreditar aquest requisit a tots els treballadors per compte propi o per compte d'altri, tant del sector públic com del privat, així com als voluntaris.
- Regula de manera completa i sistemàtica la prova preconstituïda²⁸, i fixa els requisits necessaris per a la seva validesa. La prova preconstituïda és un instrument adequat per evitar la victimització secundària, particularment eficaç quan les víctimes són persones menors d'edat o persones amb discapacitat. Atenent la seva especial vulnerabilitat, s'estableix l'obligatorietat de la prova preconstituïda quan el testimoni sigui una persona menor de catorze anys o una persona amb discapacitat que necessita especial protecció.

²⁸ L'article 448 de la LECrim, en la reforma operada per la Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes, i l'article 777 de la mateixa norma regulen la prova preconstituïda, que s'entén com aquella declaració testifical en fase d'instrucció quan es pot preveure la impossibilitat de testificar en l'acte del judici oral. El mateix art. 448 de la LECrim, en el seu tercer paràgraf, expressa que la declaració del testimoni menor «es podrà dur a terme evitant la confrontació visual d'aquest amb l'inculpat, utilitzant a aquest efecte qualsevol mitjà tècnic que faci possible la pràctica d'aquesta prova».

<http://cejfe.gencat.cat/web/.content/home/publicacions/guiaProvaPreconstituïda.pdf>

DOCUMENTACIÓ AUTONÒMICA

Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. DOGC, 2 de juny de 2010, núm. 564136.

Protocols o guies d'actuació

- Protocol d'actuació entre els departaments de Treball, Assumptes Socials i Famílies, i el d'Ensenyament, de prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu de juliol de 2016³⁷.
- Protocol marc d'actuacions contra el maltractament a infants i adolescents de Catalunya, signat per acord de govern el 18 de juliol de 2017³⁸.
- Protocol de prevenció, detecció i intervenció en cas de conflicte greu amb l'alumnat, del Departament d'Ensenyament. Cal tenir-lo en compte en els casos de maltractament produït per un altre infant o adolescent²⁹.
- Protocol d'actuació amb menors de catorze anys en situacions de conflicte o comissió d'una infracció penal, signat pel Departament de Benestar Social i Família i el Departament d'Ensenyament. Cal aplicar-lo si la situació de violència és produïda per un menor de catorze anys, per tal de garantir una intervenció coordinada en situacions de conflictes, assetjament escolar o comissió d'una infracció penal denunciada en les quals estiguin implicats aquests menors³⁰.

ÀMBIT DE LES PERSONES ADULTES (MAJORS D'EDAT) I ÀMBIT LABORAL

DOCUMENTACIÓ INTERNACIONAL

- Recomanació General núm. 19 del Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona (CEDAW), publicada per les Nacions Unides, el 1992.
- Conveni contra la violència i l'assetjament al món laboral (C190), aprovat per la 108. Conferència Internacional del Treball de l'OIT (juny de 2019), complementat per la Recomanació sobre la violència i l'assetjament (núm. 206).
- Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica (conveni d'Istanbul), que va entrar en vigor el 2014. És un instrument de caràcter vinculant en l'àmbit europeu en matèria de violència contra les dones i violència domèstica. Aquest conveni contempla com a delictes totes les formes de violència contra la

²⁹<http://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/conflictos-greus/documents/protocol-conflictos-greus.pdf>

³⁰<http://xtec.gencat.cat/ca/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/conflicte-comissio-infraccio-penal/index.html>

dona: la violència física, psicològica i sexual, inclosa la violació; la mutilació genital femenina; el matrimoni forçat; l'assetjament; l'avortament forçat, i l'esterilització forçada.

DOCUMENTACIÓ ESTATAL

Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes. El Pacte d'Estat contra la Violència de Gènere de 2017 també fa referència a algunes mesures concretes relatives a l'assetjament sexual i a l'assetjament per raó de gènere: mesura 92 (obligació d'implantar mesures i protocols contra l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de gènere en les empreses) i mesura 113 (de modificació de la redacció de l'article 184 del Codi Penal).

DOCUMENTACIÓ AUTONÒMICA

Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals. Aquesta llei es basa en el principi de coeducació, com una educació que potencia la igualtat d'oportunitats i l'eliminació de tota mena de discriminació per raó de sexe. D'acord amb aquest principi, les administracions de Catalunya han de vetllar perquè es respectin la diversitat afectiva i sexual, la identitat de gènere i els diferents models de família. Les administracions públiques han de garantir una formació adequada dels professionals de la salut, l'educació, el món laboral, els serveis socials, la justícia i els cossos de seguretat, l'esport i el lleure, i la comunicació per tal de promoure la igualtat de les persones LGBTI. Aquests professionals tenen el deure de denunciar una situació de risc o la sospita de discriminació o violència per motius d'orientació sexual, identitat o expressió de gènere.

Llei 19/2020, d'igualtat de tracte i no-discriminació. Aquesta llei ja es preveia en el moment de tramitar-se la Llei 11/2014 i cerca ser la llei general del dret antidiscriminatori català, ja que aborda transversalment tota mena de discriminacions (per motiu ètnicoracial, de gènere, d'orientació afectivosexual, etc.). Unifica els procediments antidiscriminatoris i LGTBI-fòbics en una única instància especialitzada, però té un caràcter supletori respecte de la Llei 11/2014. Això vol dir que, en primer lloc, sempre és aplicable la Llei 11/2014.

Llei 17/2020, de 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista. Serveix de marc pel que fa referència a una part de l'alumnat, ja que en el seu article 2 diu: «Les referències a les dones incloses en aquesta llei s'entén que inclouen les nenes i les adolescents, i, per tant, també les dones, nenes i adolescents transgènere». També és important perquè defineix els àmbits en què es pot trobar aquest tipus de violència; en l'article 5, punt vuitè, els especifica: «Violència en l'àmbit educatiu: qualsevol tipus de violència que es produeix en l'entorn educatiu entre els membres de la comunitat educativa. Es pot produir entre iguals, de major d'edat a menor d'edat o viceversa. Inclou l'assetjament, l'abús sexual i el maltractament físic, sexual, psíquic o emocional. Entre aquestes violències n'hi ha que es produeixen per raó de gènere o d'identitat sexual».

DOCUMENTACIÓ MUNICIPAL

Els ajuntaments, en general, disposen d'un mínim de tres instruments de promoció de la igualtat de gènere i d'abordatge de la violència masclista:

- Protocol de prevenció i actuació davant l'assetjament sexual, l'assetjament per raó de sexe, orientació, identitat o expressió de gènere en l'àmbit laboral.
- Pla local per a la igualtat de gènere i LGTBI. Inclou una línia d'actuació en l'àmbit de la coeducació, amb accions dirigides tant a l'educació reglada com a la no reglada, i un eix d'abordatge de la violència masclista i la LGTBI-fòbia.
- Protocol local d'abordatge de la violència masclista i la LGTBI-fòbia. Recull el circuit d'actuació local i els recursos de suport i atenció disponibles al territori.

ANNEX 4. Definició i funcions de la figura del coordinador/a de benestar i protecció

Article 35 de la Llei orgànica de protecció integral a la infància i l'adolescència davant de la violència (LOPVI):

Article 35. Coordinador o Coordinadora de benestar i protecció.

1. Tots els centres educatius on cursin estudis persones menors d'edat, hauran de tenir un Coordinador o Coordinadora de benestar i protecció de l'alumnat, que actuarà sota la supervisió de la persona que ostenti la direcció o titularitat del centre.
2. Les Administracions educatives competents determinaran els requisits i funcions que ha d'exercir el Coordinador o Coordinadora de benestar i protecció. Així mateix, determinaran si aquestes funcions han de ser exercides per personal ja existent al centre escolar o per nou personal. **Les funcions encomanades al Coordinador o Coordinadora de benestar i protecció hauran de ser almenys les següents:**
 - a. Promoure plans de formació sobre prevenció, detecció precoç i protecció dels nens, nenes i adolescents, dirigits tant al personal que treballa als centres com a l'alumnat. Es prioritzaran els plans de formació dirigits al personal del centre que exerceixen com a tutors, així com aquells dirigits a l'alumnat destinats a l'adquisició per part d'aquest d'habilitats per detectar i respondre a situacions de violència. Així mateix, en coordinació amb les Associacions de Mares i Pares d'Alumnes, haurà de promoure aquesta formació entre els progenitors i els qui exerceixen funcions de tutela, guarda o acolliment.
 - b. Coordinar, d'acord amb els protocols que aprovin les Administracions educatives, els casos que requereixin intervenció per part dels serveis socials competents, amb el deure d'informar les autoritats corresponents, si es considera necessari, i sens perjudici del deure de comunicació en els casos legalment previstos.
 - c. Promoure mesures que assegurin el màxim benestar per als nens, nenes i adolescents, així com la cultura del bon tracte a aquests.
 - d. Fomentar entre el personal del centre i l'alumnat la utilització de mètodes alternatius de resolució pacífica de conflictes.
 - e. Informar el personal del centre sobre els protocols en matèria de prevenció i protecció de qualsevol forma de violència existents a la seva localitat o comunitat autònoma.
 - f. Fomentar el respecte a l'alumnat amb discapacitat o qualsevol altra circumstància d'especial vulnerabilitat o diversitat.
 - g. Col·laborar amb la direcció del centre educatiu en l'elaboració i avaluació del pla de convivència al qual es refereix l'article 31.
 - h. Promoure, en aquelles situacions que suposin un risc per a la seguretat de les persones menors d'edat, la comunicació immediata per part del centre educatiu a les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat.

- i. Promoure, en aquelles situacions que puguin implicar un tractament il·lícit de dades de caràcter personal de les persones menors d'edat, la comunicació immediata per part del centre educatiu a l'Agència Espanyola de Protecció de Dades.
3. El Coordinador o Coordinadora de benestar i protecció actuarà, en tot cas, amb respecte al que s'estableix en la normativa vigent en matèria de protecció de dades.

ANNEX 5. Document d'acceptació del protocol

A _____, el _____ de _____ de _____

En compliment del que s'estableix en el Protocol per a la detecció, prevenció i actuació davant l'abús sexual, l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe, orientació sexual, identitat i/o expressió de gènere a les Escoles Municipals de Música, Dansa i Centres de les Arts,

jo, _____ amb el
DNI /NIE _____ i en funció de les meves responsabilitats com a:

- docent
- director/a
- altres

signo aquest document com a comprovant d'haver llegit i de complir el que s'hi estableix.

Signants,

Interessat/ada

Responsable de l'escola....

Nom i cognoms

Nom i cognoms

DNI/NIE

DNI/NIE

En compliment de la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant de la violència (LOPVI).

ANNEX 6. Informe de tipus de recollida d'informació

Informe que realitza un docent o persona de l'escola que és coneixedora del fet.

Data:

Nom de la persona que redacta l'informe:

Funció dintre de l'escola:

Relat de la informació recollida:

La persona _____ com a _____ de l'escola

relata que _____

(S'ha de fer un relat tan objectiu com sigui possible i no diagnòstic. Només s'han de recollir els fets.)

Valoro que aquesta informació és rellevant i per aquesta raó la faig arribar al coordinador/a de benestar i protecció.

Signatura

Lloc i data

ANNEX 7. Notificació de situació de risc o desemparament des de les escoles³¹

 Generalitat de Catalunya
 Departament de Treball, Afers Socials i Famílies
Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència Versió 2-17

FITXA DE NOTIFICACIÓ DE SITUACIÓ DE RISC O DESEMPARAMENT INFANTIL DES DELS CENTRES EDUCATIUS

Identificació del cas

Data de comunicació Feu clic aquí per escriure una data. **Comunicació dirigida a:** Trieu un element.

Gravetat de la situació de maltractament Llieu¹ Moderat¹ Greu²

Tipologia de maltractament: Físic Abús sexual Emocional/psicològic

Negligència/abandonament Altres: Feu clic aquí per escriure text.

Informació

Descripció de la situació detectada, antecedents i accions dutes des del coneixement dels fets:

Feu clic aquí per escriure text.

Persona menor d'edat presumptament víctima

Cognoms **Nom** **Home** **Dona** **Data de naixement**
 Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure una data.

Domicili (carrer, plaça, número i porta) **C.P.** **Municipi**
 Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure text.

Telèfon 1 **Telèfon 2** **e-mail**
 Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure text.

S'informa que té alguna discapacitat: Sí No

Dades del Centre

Centre Educatiu **Nivell Educatiu**
 Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure text.

Adreça (carrer, plaça i número) **C.P.** **Municipi**
 Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure text.

Telèfon **Fax** **e-mail**
 Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure text.

Observacions i comentaris addicionals

Feu clic aquí per escriure text.

Relació de documentació annexada:

Feu clic aquí per escriure text.

Responsable de la notificació **Lloc** **Data**
 Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure text. Feu clic aquí per escriure una data.

¹ La situació no és urgent ja que existeixen indicadors físics, psicològics i/o socials de maltractament que es poden abeurar en l'entorn socio-familiar de l'infant o de l'adolescent. Es pot comptar amb el suport i ajut dels Serveis Socials de la Zona on viu el menor d'edat a qui es fa la notificació.

² La situació és urgent perquè existeixen indicadors físics, psicològics i/o socials de maltractament que posen en perill la integritat i el benestar de l'infant o l'adolescent. Cal dirigir la notificació a la DGAIA.

³¹Document de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) que es descarrega a https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/infancia_i_adolescencia/proteccio_a_la_infancia_i_adolescencia/maltractaments_dinfants_i_adolescents/comunicacio_de_maltractaments_dinfants_i_adolescents/index.htm

ANNEX 8. Carta de comunicació i denúncia de situació d'abús sexual o d'assetjament

Document que es penja al lloc web i que s'adjunta al correu.

COMUNICACIÓ DELS FETS QUE MOTIVEN LA SOL·LICITUD D'INTERVENCIÓ DE LA COORDINACIÓ DE BENESTAR I PROTECCIÓ

SOL·LICITANT

Nom i cognoms: DNI:

Adreça postal:

Adreça electrònica:

Telèfon:

Vinculació amb l'escola:

DADES DE LA PERSONA RESPECTE A LA QUAL ES DEMANA LA INTERVENCIÓ

Nom i cognoms:

Vinculació amb l'escola:

EXPLICACIÓ DELS FETS QUE MOTIVEN LA SOL·LICITUD:

Expliqueu els fets que motiven aquesta sol·licitud i que voleu comunicar.

DOCUMENTACIÓ ADJUNTA (si escau)

Adjunteu, si escau, documentació que fonamenti la petició.

ALTRES CONSIDERACIONS

Feu constar qualsevol altra consideració que cregueu convenient.

Signatura:

Lloc i data

ANNEX 9. Document de comunicat a la fiscalia

MODEL DE DOCUMENT DE COMUNICAT A LA FISCALIA

A l'atenció de la FISCALIA

Núm. fax Fiscalia: 935 549 220

DADES DEL / DE LA MENOR:

Nom:

Cognoms:

Data de naixement:

Adreça:

Amb qui viu:

Nom i cognoms del pare, mare o tutors legals:

SITUACIÓ DETECTADA:

Descripció dels fets que han motivat la comunicació per part del centre.

Cal indicar la temporalitat i la data de la detecció.

(Cal indicar quan s'han produït els fets i la data en què s'han detectat).

ACCIONS DUTES A TERME PEL CENTRE DES DEL CONEIXEMENT DEL CAS:

Amb qui i com us heu comunicat

CONEXEMENT DEL / DE LA MENOR I LA FAMÍLIA. ANTECEDENTS:

Si ja heu treballat amb la família prèviament, Comissió Social del centre, informació dels Serveis Socials...

DATA

SIGNATURA COORDINADOR/A

SEGELL DEL CENTRE

ANNEX 10. Recursos d'interès

En aquest apartat és important incloure els recursos de proximitat i de referència, tant públics com privats, que poden ser necessaris en la intervenció en casos d'abusos sexuals o d'assetjament sexual, en funció de la ubicació del centre. Cal completar la graella, doncs, amb els contactes i les adreces d'interès que corresponen a l'entorn de l'escola.

UNITAT FUNCIONAL D'ABUSOS A MENORS (UFAM) HOSPITAL DE SANT JOAN DE DÉU Tel. 932 532 113 ufam@sjdhospitalbarcelona.org	UNITAT DE PEDIATRIA SOCIAL HOSPITAL GERMANS TRIAS I PUJOL Tel. 932 186 864	HOSPITAL DE LA VALL D'HEBRON Tel. 667 300 655 equipemma@vhebron.net
SERVEIS SOCIALS LLUÇANÈS		
https://www.llucanes.cat/arees/accio-social-joventut-igualtat/		
SERVEIS SOCIALS DEL MUNICIPI		
Oficina de Serveis Socials Prats de Lluçanès Plaça Nova, 10 08513 – Prats de Lluçanès Telèfon: 93 856 07 32	Serveis Socials Olost Plaça Major 1 Codi Postal: 08516 Olost Telèfon: 93 888 02 11 Fax: 93 888 05 52	Serveis Socials Sant Feliu Sasserra Telèfon: 93 881 30 11
CENTRES DE SALUT DEL MUNICIPI O LA COMARCA		
CAP Prats de Lluçanès Carrer de Montserrat, 2 08513 - Prats de Lluçanès Telèfon: 93 856 02 51 / 902 111 444	CAP Olost C/ Girona, 1 08516 - Olost Telèfon: 93 888 04 08 - URGÈNCIES ABS LLUÇANÈS: 93 856 05 00 eapprats.cc.xics@gencat.cat	A Barcelona, per a majors de setze anys: Hospital Clínic de Barcelona Servei d'Urgències: C. Villarroel, 170 08036 Barcelona Tel. 932 275 400, ext. 2137
EAP Prats de Lluçanès Carrer de Montserrat, 2 08513 - Prats de Lluçanès Telèfon: 93 856 02 51 / 902 111 444	EAP Sant Quirze de Besora Passeig del Ter, 21 08580 - Sant Quirze de Besora Telèfon: 93 852 90 54	EAP Artès Carrer Arquitecte Gaudí, 76 08271 - Artès Telèfon: 93 820 20 60
SERVEIS RELACIONATS AMB LA JUSTÍCIA		

<p>FISCALIA DE MENORS Gran Via de les Corts Catalanes, 111 (Edifici F) 08075 Barcelona Tel.: 935 549 100 Fax: 935 549 220 fiscalia.menors.proteccio.bcn@xij.gencat.cat</p>	<p>OFICINA D'ATENCIÓ A LA VÍCTIMA DEL DELICTE Gran Via de les Corts Catalanes, 111 08075 Barcelona Tel. 935 548 700</p>	
RECURSOS INSTITUCIONALS		
<p>MOSSOS D'ESQUADRA 112</p>	<p>DGAIA INFÀNCIA RESPON (24 h, 365 dies) Tel. 116 111</p>	<p>UNITAT DE DETECCIÓ I PREVENCIÓ DEL MALTRACTAMENT INFANTIL (UDEPMI) Tel. 900 300 777</p>
<p>GAV OSONA Carrer de l'Era d'en Sellés, 0 S N 08500 - Vic Tel. 93 881 57 00</p>	<p>GAV BAGES Avinguda dels Països Catalans, 169, 171 08243 - Manresa Tel. 93 875 98 00</p>	
XARXA LOCAL D'ABORDATGE DE LA VIOLÈNCIA MASCLISTA I LA LGTBI-FÒBIA		
<p>SIAD (Servei d'Informació i Atenció a les Dones) municipal o comarcal https://dones.gencat.cat/ca/ambits/atencio-a-les-dones/mapa_siad/</p>	<p>SIE (Servei d'Intervenció Especialitzada en violència masclista) del territori https://dones.gencat.cat/ca/ambits/atencio-a-les-dones/mapa_siad/</p>	<p>SAI (Servei d'Atenció Integral LGTBI) del territori https://dretssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/lgbti/atencio_integral/xarxasai/</p>